

MAAELUMINISTEERIUM

Biomajanduse arendamine ja bioressursside väärimine

Argo Peepson

Maaeluministeerium

26. mai 2022

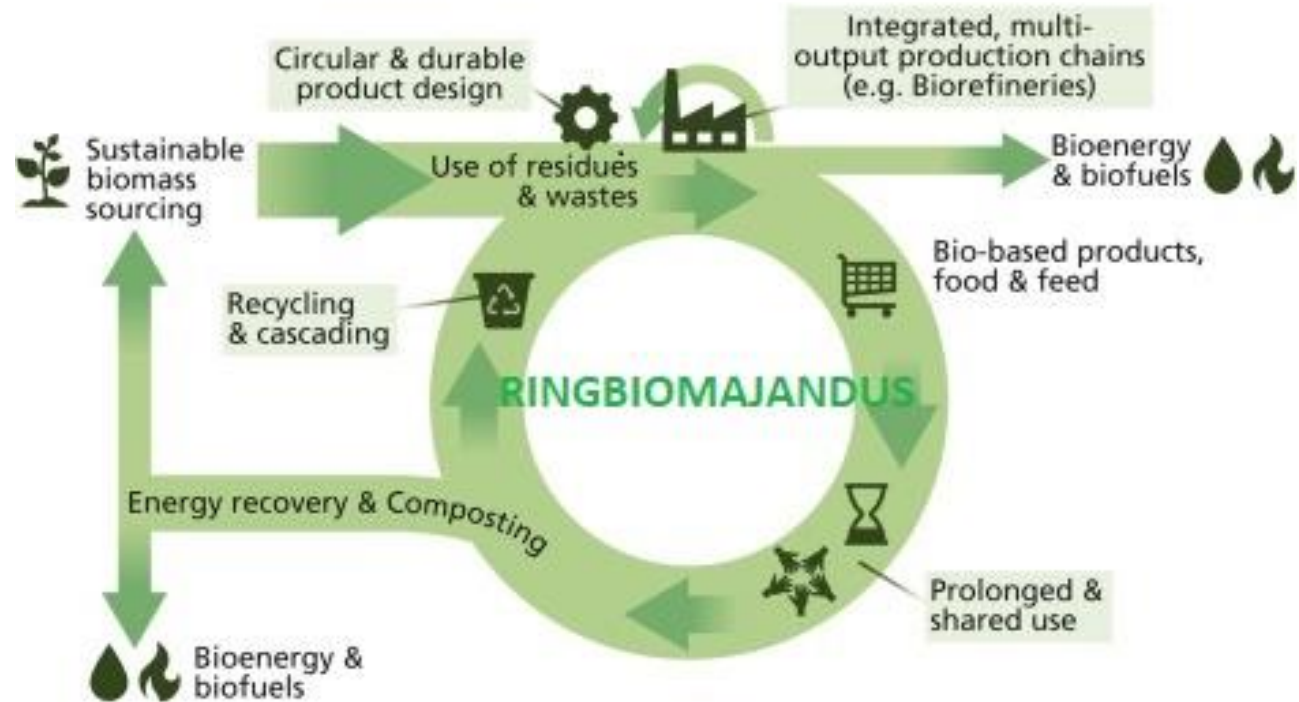

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa Investeeringud
maapiirkondadesse

... ja ringbiomajandus

- Võimalikult paljude **fossiilsete toormete asendamine** biotoormega ning selle võimalikult tõhus kasutamine toiduks, söödaks, materjalideks ja energiaks
- **Kaskaadkasutus** ja **ökoloogiliste piiridega** arvestamine

Biomajandus, kliimaneutraalsus ja rohelepe

- **EL biomajanduse strateegia** „Kestlik biomajandus Euroopas: majanduse, ühiskonna ja keskkonna vaheliste sidemete tugevdamine“ (2018)

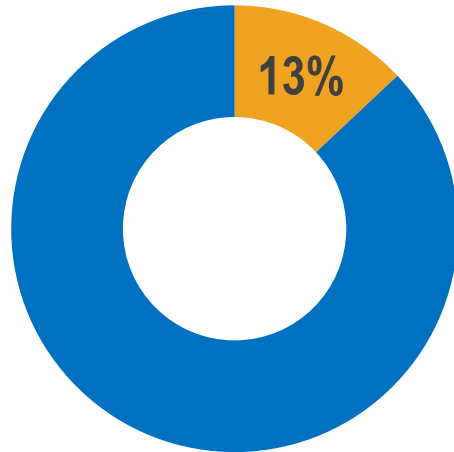
Peamised tegevusvaldkonnad:

- ① biotoorainepõhiste sektorite tugevdamine ja kasv ning investeringute ja turgude kaasamine
- ② kohaliku biomajanduse kiire areng kõikjal Euroopas
  - piloot-, demo- ja katsemeetmed kohaliku (maa-, ranniku- ja linnapiirkondade) biomajanduse arengu toetamiseks
  - haridus, koolitusvõimalused ja oskused
- ③ biomajanduse ökoloogiliste piiride tajumine

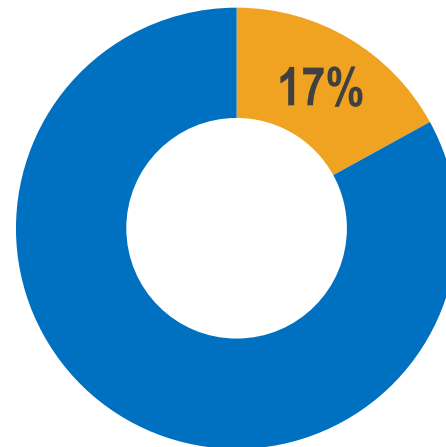

Eesti biomajandus ja -ressursid

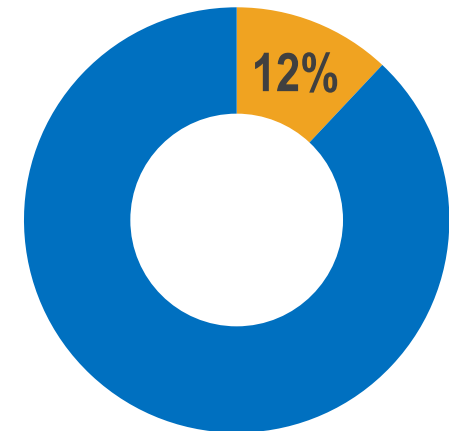
Biomajanduse sektorite osakaal Eesti majanduse lisandväärtusest

Biomajanduse sektorite osakaal Eesti ekspordist

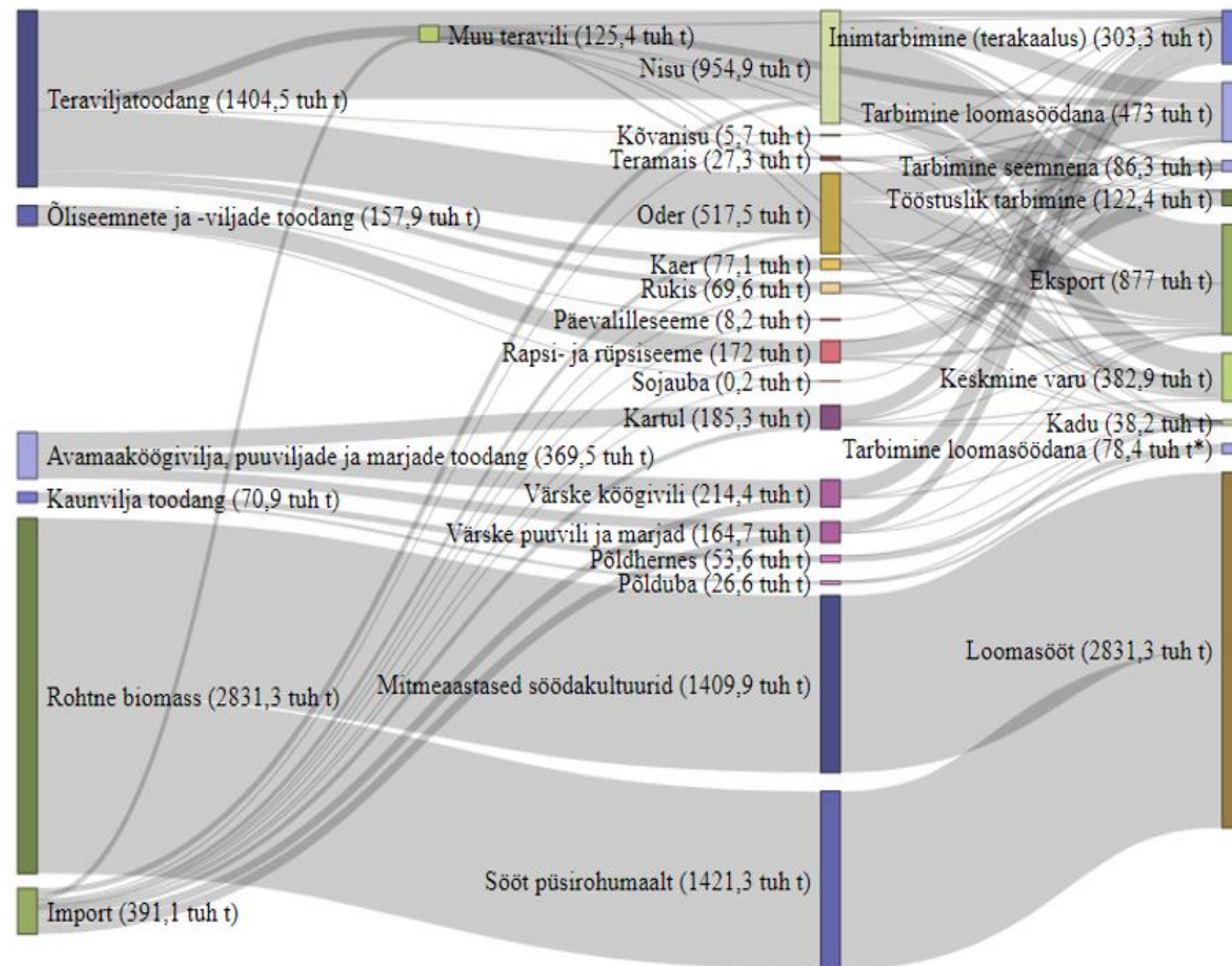

Biomajanduse sektorite osakaal Eesti tööturul hõivatutest

Eesti bioressursid

- Eesti on bioressurssidega väga hästi varustatud
- Madal **lisandväärtus**: suur osatähtsus töötlemata või vähetöödeldud teravilja, toorpiima ja puidu ekspordil
- **Ressursiparadoks**: palju biomassi elaniku kohta/liiga vähe globaalseks masstootmiseks

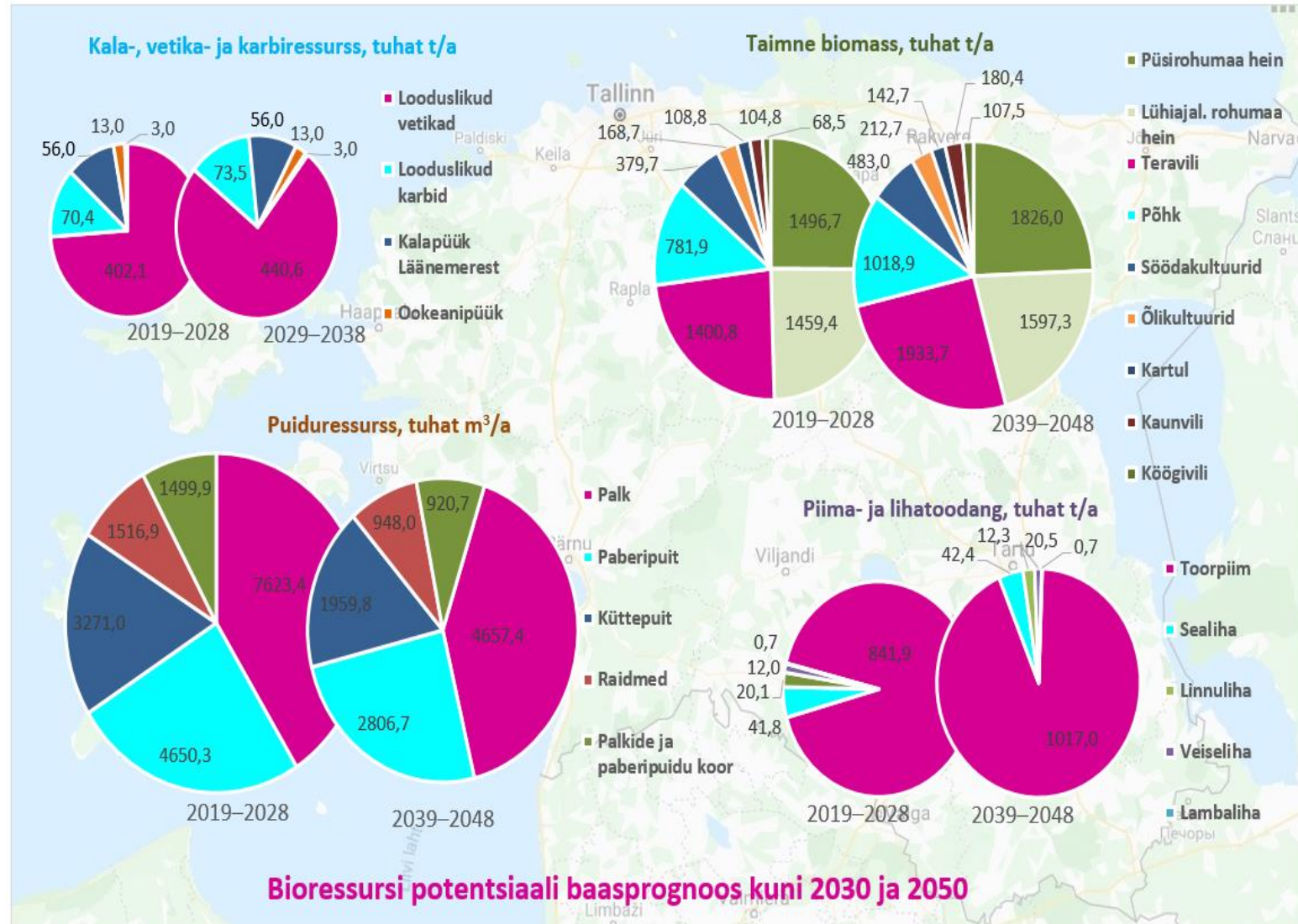
Eesti bioressursid: kõrvalsaadused ja jäägid

- Põllumajanduses ja kalanduses **23 612** tonni toidujäätmeid (2020)
- Toidutööstusettevõtetes (2019) **31 622** tonni toidujäätmeid
- Taimekasvatuse kõrvalsaadustest põhku (**1 252 500 t**), sorteerimise käigus **40 600 t** jäätmeid
- Loomakasvatuse kõrvalsaadusena **3 501 900** tonni sõnnikut (2017)
- Lamba- ja kitsekasvatuses kõrvalsaadusi **700** tonni, sh **100** tonni villa

Bioressursi potentsiaal aastani 2050

- Eesti puiduressurss väheneb 2050. aastaks märkimisväärselt
- Taimse biomassi, liha- ja piimatoodangul potentsiaali kasvada
- Kala-, vetika- ja karbiressursi kättesaadavus muutub pigem vähesel määral (Kers *et al.*, 2020)

Biomajanduse strateegiline vaade

“Eesti 2035”

- Saada edukaks teadus- ja arendustegevuse edendajaks, rakendajaks ja katsetajaks maailmas, et olla atraktiivne välisinvesteeringute sihtriik ja tehnoloogiamahukate kaupade ja teenuste eksportija
- *Kujuneda biomajanduse tunnustatud arenduskeskuseks Euroopas*

Teadus- arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse arengukava (TAIE) 2021-2035

- Stimuleeritakse tehnoloogia- ja teadusmahukate investeeringute, suunatakse rohkem ressursi ja toetusi regioonidesse
- Nutikas spetsialiseerumine erinevatesse biomassi väärimise niššidesse

Eesti ringmajanduse arengudokument ning keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD)

PõKa 2030 ja biomajandus

- Tööstuslike biotehnoloogia lahenduste loomine
- Jääkide ja kaassaaduste kasutuselevõtt ressursina
- Esmatootjatele sobivate biorafineerimisüksuste loomine, arendustegevus, sh piloot- ja näidisprojektid
- Regionaalsete biomajanduse rakenduskavade koostamine, kohalikud algatused, ühistegevus

PõKa 2030 VISIOON:

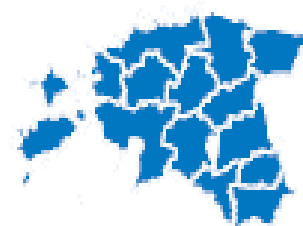
Eesti toit on hinnatud ja maal on hea elada

ÜLDEESMÄRK

Eesti toit on eelistatud, keskkond ja elurikkus on hoitud, toidusektori ettevõtted on edukad ning maa- ja rannakogukonnad on elujõulised

ALAEESMÄRK

Tark ja kestlik põllumajandus, toidutootmine ja maaelu ning ohutu toit ja hoitud keskkond

ALAEESMÄRK

Kestlik kalandus, mis tagab kalandusvaldkonna konkurentsivõime ja kalavarude jätkusuutliku majandamise

Tegevussuunad

Horisontaalsed arendusteemad

Biomajandus, eksport, keskkond ja maapiirkonna terviklik areng,

samuti võrdsed võimalused ja hea riigivalitsemine, sh: teadmistepõhine kaasav poliitika- ja õigusloome, sihtrühmade teadlikkuse tõstmine, kvaliteetsete avalike teenuste osutamine, tõhus riskijuhtimine ning IT-haldus ja terviklikud järelvalve süsteemid (sh strateegiliste riskide hindamine, toiduohutus, selge vastutus jm).

Võtmeväljakutsed biomajanduse arenguks Eestis

- **Põllumajanduse/kalaressursside väärimdamine** (teravili, toorpiim, jäägid ja kõrvalsaadused, rohtne biomass)
- **Suurvetikad (agarik, põisadru) ja merekarbid (söödav rannakarp)** -> vähendada Läänemere eutrofeerumist
- **Puidu väärtusahelas** -> tööstusliku väärimdamise uued lahendused, mittevajalikud kaassaadused ja jäägid energeetikasse
- Bioressurssi **keemiline ja bioinseneeriline väärimdamine** -> seniste väärtusahelate ja ärimudelite, maakasutuse struktuursed muutused

Taaste- ja vastupidavusrahastu
(Recovery and Resilience Facility, RRF)

Eesti taastekva

6 komponenti

45 meedet,
nendest 20 reformi ja
25 investeeringut

124 tulemust
(milestones&targets)

982,5 mln* €
kava kogumaht

Rohepöördele

42% kava mahust

Digipöördele

22% kava mahust

Bioressursside väärimdamise investeringutoetus (eelnõu)

Eesmärgid:

- ① bioressursile kõrgema lisandväärtuse andmine
- ② teadus- ja arendustegevuse võimekuse ning innovatsioonivõimekuse kasvatamine
- ③ kasvuhoonegaaside heite vähenemisse panustamine
  - tootmistehnoloogia uuendamine
  - tootearendus
  - bioressursside (sh kõrvalsaaduste ja jääkide) väärimdamine
  - uuenduslike ressursitõhusate ja kõrge lisandväärtusega toodete väljatöötamine

Toetatavad tegevused

Toetatakse eesmärke saavutada aitavaid tegevusi:

- bioressursside, sealhulgas kõrvalsaaduste ja jääkide **eeltöötlemiseks või töötlemiseks** vajaliku **ehitise ehitamine** ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras
- **seadmete soetamine või väljavahetamine** uuenduslike, ressursitõhusate ja bioressursile kõrgemat lisandväärtust anda võimaldavate seadmete vastu
- ülalnimetatud tegevusega seotud **ühe täistööajaga teadus- ja arendustöötaja kaasamine**
- Toetatakse ainult selliseid investeeringuid, millega **ei tekitata** määruse (EL) 2020/852 artiklis 17 nimetatud **olulist kahju** (*do no significant harm*)

Sihtgrupp, toetuse määr ja suurus

- Äriseadustiku tähenduses **ettevõtja** või positiivselt evalveeritud **teadus- ja arendusasutus**
- Toetuse kogueelarve on ca **23 mln** eurot. Jaotuse ettevõtjate ning teadus- ja arendusasutuste kaupa kehtestab maaeluminister käskkirjaga
- Toetust antakse **kuni 50% investeringu** maksumusest ja **kuni 100%** (kuni 5000 eurot kuus) toetatava **teadus- ja arendustöötaja kaasamise** abikõlbliku kulu maksumusest -> **NB! Riigiabi reeglid!**
- Taotletava toetuse miinimumsuurus ühe **taotluse** kohta on **500 000 eurot** ja taotletava toetuse **maksimumsuurus** on **5 miljonit eurot** ühe **taotleja** kohta

Riigiabi (näited)

RA teema	Maksimaalne abi määr kuni:
Regionaalabi	suurettevõtja 20% (Kirde-Eestis 25%) keskmise suurusega 30% (Kirde-Eestis 35%) väikeettevõtja 40% (Kirde-Eestis 45%)
VKEde nõustamine	kuni 50%
Tootearendus	25% suurettevõtja, 35% keskmise suurusega ettevõtja, 45% väikeettevõtja (+15% teatud tingimustel)
Teadusuuringute taristu	50%
VKE innovatsiooniabi	50%
Protsessi- ja organisatsiooniinnovatsioon	15% suurettevõtjad (ainult koos VKEga), 50 % VKE
Põllumajandustoodete töötlemise ja turustamisega seotud investeeringud	50% (+20% teatud tingimustel)
Teadus- ja arendustegevuseks	100 %

Abikõlblikud kulud

- Kõik abikõlblikud kulud peavad tegevuse elluviimiseks vajalikud, põhjendatud ja majanduslikult otstarbekad
- **Ehitiste ja seadmete** puhul on abikõlblik **tegevuse elluviimiseks vajalik kulu**
- **Ehitise** puhul on abikõlblikud ka ehitusseadustiku alusel tehtava **omanikujärelevalve, keskkonnamõju hindamise, detailplaneeringu ja ehitise eel- ja põhiprojekti maksumus**
- **TA-töötaja** puhul abikõlblik üksnes **personalikulu (töötasu)**

Mitteabikõplikud kulud

- standardtarkvara, -arvustehnika ja -sidevahendi, sh mobiiltelefoni ostmise ja rentimise kulud, v.a hangitava seadme toimimiseks vajalik tarkvara
- lepingu sõlmimisega, intressiga, kindlustusega jmt seotud kulud; liisingumakse, kui asja omandiõigus ei lähe toetuse saajale üle
- tolli-, sisseveo- ja muu maks, mida hüvitatakse, tasaarveldatakse ja kustutatakse muul moel
- käibemaks, välja arvatud juhul, kui on võimalik tõendada, et käibemaksuga maksustamine toimub liikmesriigi väliselt ja seeläbi tekib riigile kulu
- sularahamakse, teenustasu pangatoimingu eest, intress, tagatismakse ja finantsteenusega seotud muu kulu; õigus- ja raamatupidamisteenuse eest tasumiseks tehtud kulutused
- maa ja olemasoleva hoone ostmise ning rentimise kulud
- tehnilise teostatavuse uuringu eest tehtud kulutused
- kulutused reklaamile; riigilõiv, notaritasu; trahv, finantskaristus ja kohtumenetluskulud
- toreduslikud kulutused ja muud majanduslikult ebaotstarbekad kulu
- muud kulud, mis ei ole seotud kavandatava tegevuse elluviimisega

Taotluse esitamine (1)

- E-toetuste kaudu PRIAle avaldus + andmed
- Voor **avaneb eeldatavalt juuni lõpus-juulis, avatud vähemalt septembri lõpuni**. Info PRIA ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded, veebilehel + RTK

Taotlusel:

- Teave, kas mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtja või suurettevõtja (ainult ettevõtte)
- tegevuse kirjeldus ja eesmärk ning saavutatavad tulemused, sealhulgas uuendatava tehnoloogia või arendatava toote ja bioressursile kõrgema majandusliku lisandväärtuse andmise kirjeldus ning lisandväärtuse kasvu prognoos;
- tegevuse toimumise koht, tegevuse algus- ja lõppkuupäev;
- kavandatava tegevuse kogumaksumus ja abikõlblikud kulud;
- teave, kas kavandatav investeeringuobjekt ostetakse liisingulepingu alusel;
- teadus- ja arendustöötaja kaasamise korral andmed teadus- ja arendustöötaja kvalifikatsiooni kohta, tööülesannete kirjelduse ja kinnituskirja ärakiri

Taotluse esitamine (2)

Dokumendid, kinnitused

- Finantsnäitajate koondhinnang majandusliku jätkusuutlikkuse hindamise mudeli kohaselt (ettevõtjad)
- Kui taotleja kuulub kontserni, vahetult eelnenud majandusaasta kinnitatud konsolideeritud aruande ärakiri (*kui ei ole kättesaadav äriregistrist*)
- Teave selle kohta, kui samal ajal on taotleja tegevusele või tegevuse osadele taotlenud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi
- Volikiri, kui taotleja esindusõiguslik isik tegutseb volituse alusel

Ehitamise korral:

- ehitise eelprojekt
- tõendus, et ehitisealune maa on omandis või kasutusvaldus või üüri- või rendileping või hoonestusõiguse leping
- kaasomaniku nõusolek ehitamiseks, kui investeringuobjekti alune maa on kaasomandis

Seadme korral:

- investeringuobjekti eeldatav eelarve
- kaasomaniku nõusolek või kirjalik üüri- või rendileping, kui seade paigaldatakse ehitisse, mis pole taotleja omandis

Lisadokumentide esitamine

Hiljemalt **8 kuu jooksul** taotluse rahuldamise **otsuse tegemisest**:

- pakkumuscutse, hinnapakkumused, andmed valitud parima hinnapakkumuse kohta ja valitud parima hinnapakkumuse objektiivse põhjenduse ning teabe pakkumuscutse avaldamise või andmed läbiviidud riigihanke kohta
- **Ehitamise** puhul lisaks:
  - ehitustegevuse eelarve ja ehitustegevuse hinnapakkumuse;
  - ehitusloa või ehitusteatis (kui need ei ole kättesaadavad ehitisregistrist);
  - ehitise põhiprojekt, mis on eelprojekti alusel

Taotluste hindamine (1)

- **10 tööpäeva** jooksul pärast taotluse esitamise tähtpäeva eksperdihinnangu saamiseks sõltumatule eksperdile
- **20 tööpäeva** jooksul taotluse kohta eksperdihinnang, kus sisalduvad põhjendused ja nõuanded taotlejale
- **15 tööpäeva** jooksul alates sõltumatu eksperdi hinnangu saamisest võimalus taotlust täiendada

Taotluste hindamine (2)

Hindab hindamiskomisjon, hindepunktid vahemikus 0–4. Koonddhinne saadakse kriteeriumi hinnete kaalutud keskmisena

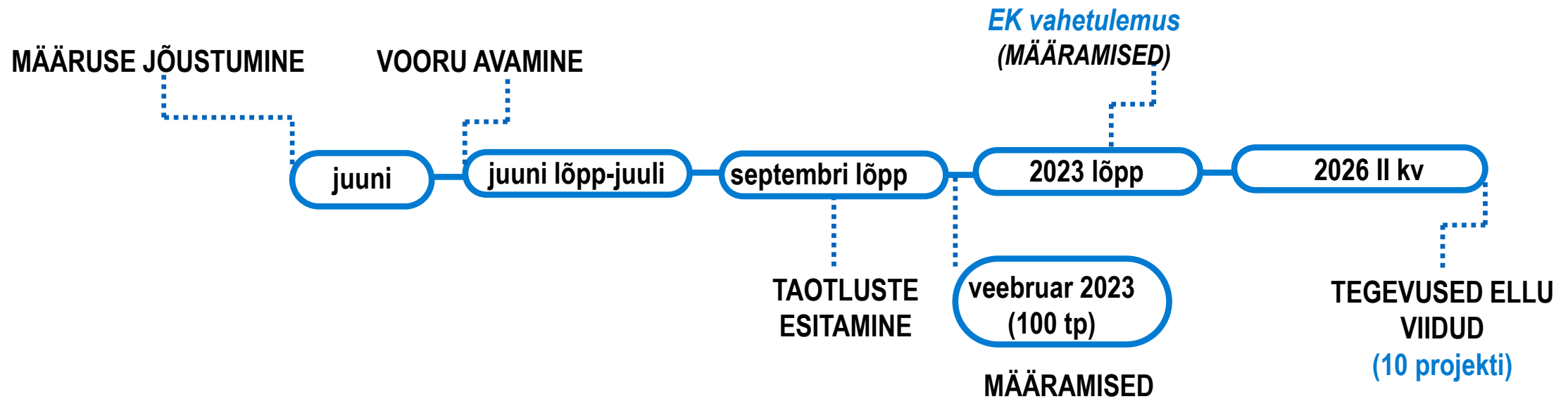
Hindamiskriteerium	Osakaal koonddhindest (%)	
	ettevõte	teadus- ja arendusasutus
tegevuse mõju loodavale lisandväärtusele	25	20
tegevuse mõju KHG heite vähendamisele	20	15
taotleja suutlikkus tegevus ellu viia	20	15
tegevuse põhjendatus	20	25
tegevuse uuenduslikkus	15	25

Taotluse rahuldamine

- Kui taotluste summa ei ületa ettenähtud vahendeid, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused, mille koonddhinne on vähemalt **1,60** hindepunkti
- Kui taotluste summa ületab toetuseks ettenähtud vahendeid, rahuldatakse paremusjärjestuse alusel parimad andmiseks ettenähtud vahendite piires, mille koonddhinne on vähemalt 1,60 hindepunkti
- Võimalus vähendada summat proportsionaalselt nii, et toetuse rahuldamise otsus on võimalik teha vähemalt **12** taotluse kohta
- PRIA teeb taotluse osalise või täieliku rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse **100 tööpäeva** jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast

Eeldatav ajakava

MAAELUMINISTEERIUM

Aitäh!

argo.peepson@agri.ee